

Favolaschia calocera: mooi maar gevaarlijk?

Kees van Vliet, Nederlandse Mycologische Vereniging

Favolaschia calocera is een mooie en fotogenieke paddenstoel die onlangs voor het eerst in Nederland is waargenomen. Op 1 november vond Inge van Westen enkele exemplaren op een dode boomtak in het Dijkgatbos (Wieringermeer). De soort komt oorspronkelijk uit Madagaskar en Zuidoost-Azië (China, Thailand) en kreeg in 1999 voet aan de grond in Europa. Het is een saprofyt die leeft op dood hout en plantenresten. Hij is niet kieskeurig wat betreft substraat, leefgebied en klimaat en kan zich snel uitbreiden. Daarom wordt hij soms beschouwd als een invasieve exoot die een bedreiging kan vormen voor de inheemse biodiversiteit.

Kenmerken

Met zijn geeloranje hoedjes en grote poriën is het een opvallende verschijning die niet snel met andere soorten verward kan worden. De hoed wordt 2 cm in doorsnede en is aan de bovenkant nogal bobbelig, met een zijdelings geplaatste steel. Aan de onderkant heeft hij geen plaatjes maar poriën, in een honingraatachtige structuur. De poriën zijn tot 2,5 mm in doorsnede en zijn kleiner richting de rand van de hoed. De sporenafdruk is wit. De gladde sporen zijn eivormig tot ellipsvormig. *Favolaschia calocera* is lid van de Mycena-familie. Hij heeft nog geen officiële Nederlandse naam, maar wordt in de wandeling oranje poriezwam genoemd, naar analogie van Engelstalige landen. In Australië wordt hij ook wel *orange ping-pong bat* genoemd, een treffende naam.

Verspreiding

De soort werd voor het eerst beschreven in 1945 op basis van een vondst in Madagaskar. Pas in 1966 werd de naam *Favolaschia calocera* geldig gepubliceerd. In 1969 volgde de eerste vondst in Nieuw-Zeeland, waar de soort zich enorm heeft uitgebreid en als een *fungaal weed* wordt beschouwd. De opmars zette zich voort naar Norfolk Island en Australië, naar Kenya en Tanzania, maar ook naar Hawaii en Sint Helena. Bijzonder is dat van Madagaskar nog steeds slechts enkele vindplaatsen bekend zijn.

De overstap naar Europa volgde in 1999 (Genua, Italië), waarna de soort zich langzaam uitbreidde naar het noorden. In 2015 werd hij voor het eerst in Zuid-Zwitserland gemeld. Een ander cluster ontstond in Noord-Spanje (2006), Portugal (2014) en Zuidwest-Frankrijk (2015). Daarnaast vestigde de soort zich in 2012 in Zuidwest-Engeland waar hij zich uitbreidt. In 2019 volgde de eerste vondst in West-Vlaanderen en dan nu in Noord-Holland.

De eerste oranje poriezwammen van Nederland. (Foto: Inge van Westen)

Over het verspreidingsmechanisme van de soort bestaan verschillende theorieën. Men neemt aan dat de soort in Nieuw-Zeeland onopzettelijk is geïntroduceerd via transporten van hout of houtproducten. Dit zou ook bij de introducties in Italië, Spanje en Engeland het geval zijn geweest. Deze theorie wordt ondersteund door het feit dat veel eerste vindplaatsen dicht bij een haven of houtverwerkende industrie liggen. De andere vindplaatsen in Europa kunnen via sporenverspreiding door de wind gekoloniseerd zijn.

Onderzijde en bovenzijde (inzet) van de oranje poriezwam. (Foto's: via Wikimedia Commons Bernard Spragg, NZ, public domain en inzet: Michael (inski) CC-BY-SA 3.0)

Een andere theorie is dat de soort is meegekomen met plantmateriaal uit Nieuw-Zeeland. Hiervoor pleit dat diverse vindplaatsen in of bij botanische tuinen en parken voorkomen.

Ecologie en biodiversiteit

De oranje poriezwam is dus een reislustige soort die nieuwe leefgebieden snel kan koloniseren. Daarom wordt hij in Nieuw-Zeeland en Australië wel als invasieve exoot aangemerkt. Uit onderzoek blijkt dat hij in natuurlijke omstandigheden diverse stoffen aanmaakt die andere schimmels in hun ontwikkeling kunnen remmen (sommige daarvan worden ook in fungiciden gebruikt). Bij experimenten in het laboratorium blijkt echter dat hij niet veel concurrentiekrachtiger is dan andere soorten in zijn oorspronkelijke leefgebied. Of dat ook voor de Europese soorten geldt, is nog niet bekend. Daarbij speelt ook mee dat hij hier relatief vaak voorkomt op plaatsen die vrij intensief door mensen zijn beïnvloed. Dat vormt een geschikte niche voor een nieuwkomer, zonder veel concurrentie van inheemse soorten. Hoe dat zich op langere termijn ontwikkelt moet nog blijken. Een andere vraag is of de soort zich langere tijd in het Europese klimaat kan handhaven. Tot nu toe is dat wel zo, maar door een strenge winter kan hij plaatselijk ook weer snel verdwijnen.

Vinger aan de pols

Al met al lijkt het nog te vroeg om *Favolaschia calocera* in Europa als een invasieve exoot aan te merken die de inheemse biodiversiteit bedreigt. Maar we moeten wel alert blijven, zijn ontwikkeling volgen en de relaties met inheemse soorten in beeld brengen. Daarbij is het een voordeel dat het een aantrekkelijke soort is die veel paddenstoelenliefhebbers zal aanspreken. Kijk dus uit naar deze mooie nieuweling en noteer vindplaats, substraat en begeleidende soorten. Geef uw waarnemingen door bij de paddenstoelenkartering van de NMV (www.mycologen.nl/onderzoek/kartering/), bij de NDFV Verspreidingsatlas (www.verspreidingsatlas.nl/paddenstoelen/) of bij waarneming.nl of waarnemingen.be